

STOWARZYSZENIE KSIĘGOWYCH W POLSCE

RADA NAUKOWA

ZESZYTY TOM 97 (153)
TEORETYCZNE
RACHUNKOWOŚCI

WARSZAWA 2018

Spis treści / Table of contents

Anna Szychta, Justyna Dobroszek, <i>Od Zespołu Redakcyjnego</i> – Editorial	7
Jacek Gad, <i>Rynek usług audytorskich świadczonych na rzecz spółek publicznych notowanych na polskim rynku kapitałowym</i> – The market for audit services provided to public companies listed on the Polish capital market	9
Lena Grzesiak, <i>Budżetowanie kosztów pracy jako narzędzie controllingu personalnego</i> – Labour cost budgeting as a tool of personal controlling	31
Tomasz Iwanowicz, <i>Wprowadzenie standardu MSSF 16 oraz jego przewidywany wpływ na sytuację majątkową i finansową spółek notowanych na GPW</i> – Introduction of IFRS 16 and its expected impact on the financial position of companies listed on the Warsaw Stock Exchange	45
Mateusz Krawczak, Renata Dyląg, <i>Wpływ MSSF 16 na sytuację finansową i majątkową wybranych spółek z indeksu WIG30</i> – The impact of IFRS 16 on the financial position of selected companies from the WIG30 index	57
Edyta Łazarowicz, <i>Ocena porównywalności informacji w sprawozdaniach z wyniku i pozostałych całkowitych dochodów na przykładzie spółek objętych indeksem WIG30</i> – Evaluation of information in the statements of profit or loss and other comprehensive income of WIG30 companies	77
Beata Sadowska, Piotr Szczypa, <i>Pomiar i wycena dokonań pozaprodukcyjnych funkcji lasu w systemie rachunkowości – wybrane elementy</i> – Measurement and valuation of non-productive functions of forest in the accounting system – selected features	99
Elżbieta Izabela Szczepankiewicz, <i>Zarządzanie bezpieczeństwem zasobów informatycznych rachunkowości w polskich jednostkach – wyniki badań</i> – Management of accounting information resources security in Polish entities – study results	115
Z historii rachunkowości / History of accounting	
Aleksandra Banaszekiewicz, <i>Sprawozdawczość finansowa państwowych przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce w latach 50. XX wieku</i> – Financial reporting of state-owned industrial enterprises in Poland in the 1950s	139
Anna Karmańska, <i>Rachunkowość w Polsce w okresie gospodarki centralnie planowanej – historia mówiona</i> – Accountancy in Poland in the period of centrally planned economy – oral history	161

Anna Olewnik, „Miesięcznik dla buchalteryi” – pierwsze polskie czasopismo fachowe z zakresu księgowości	
– „Miesięcznik dla buchalteryi” – the first Polish professional journal in the field of bookkeeping	179

Sprawozdania z konferencji / Report of the conference

Lena Grzesiak, Przemysław Kabalski, <i>Sprawozdanie z VI I VII Seminarium Naukowego Komisji Nauki Rachunkowości Polskiej Akademii Nauk</i>	
– Report on the 6 th and 7 th Seminars of the Accounting Science Committee of the Polish Academy of Sciences	203

Informacje dla autorów	207
-------------------------------------	-----

Instructions for authors	217
---------------------------------------	-----

Rynek usług audytorskich świadczonych na rzecz spółek publicznych notowanych na polskim rynku kapitałowym

JACEK GAD

Streszczenie

Celem głównym artykułu jest identyfikacja zmian poziomu koncentracji na rynku usług audytorskich świadczonych na rzecz spółek publicznych notowanych na GPW w Warszawie. Celem dodatkowym jest identyfikacja zmian poziomu rotacji wśród firm świadczących usługi audytorskie na rzecz spółek publicznych notowanych na GPW w Warszawie. Wnioski badawcze sformułowano na podstawie analizy 2652 raportów rocznych sporządzonych w latach 2011–2016 przez te spółki. Raporty pochodziły ze stron internetowych badanych spółek. Dane były zbierane ręcznie. W ramach badania ustalono, że w latach 2011–2016 zwiększyła się koncentracja na rynku usług audytorskich świadczonych na rzecz spółek publicznych. Sześć firm audytorskich, określanych w artykule jako „czołowe” firmy, świadczyło swoje usługi na rzecz ponad połowy spółek publicznych. Ich udział w rynku usług audytorskich był różny w poszczególnych sektorach. Różny był również poziom rotacji firm audytorskich świadczących swoje usługi na rzecz spółek publicznych należących do poszczególnych sektorów. Wskazać należy, że poziom koncentracji na rynku usług audytorskich świadczonych na rzecz spółek publicznych w Polsce jest mniejszy od średniego poziomu koncentracji dla wszystkich krajów UE. W Polsce w 2015 roku wskaźnik CR₄ wynosił ok. 41%, podczas gdy średnia wartość tego wskaźnika dla krajów UE wynosiła ok. 70%. W literaturze przedmiotu nie przedstawiono dotychczas w sposób kompleksowy analizy polskiego rynku usług audytorskich świadczonych na rzecz spółek publicznych. Zagadnienie to stanowi lukę badawczą, której uzupełnienia podjęto się w niniejszym artykule.

Abstract

The market for audit services provided to public companies listed on the Polish capital market

The aim of the article is to identify changes in the concentration on the market for audit services provided to public companies listed on the Warsaw Stock Exchange. The additional aim is to identify changes in the level of rotation among firms providing audit services to public companies listed on the Warsaw Stock Exchange. The research conclusions were based on the analysis of 2 652 annual reports prepared in the years 2011-2016 by companies listed on the Warsaw Stock Exchange. Reports came from the websites of the surveyed companies. The data was collected manually. It was found that in the years 2011–2016 the concentration in the market for audit services provided to public companies increased. Six audit firms, referred to in the article as “leading” firms, provided their services to over half of public companies. Their share in the audit services market varied across sectors. The level of rotation of audit firms providing their services to public companies in particular sectors was also different. It should be pointed out that the level of concentration in the market for audit services provided to public companies in Poland is lower than the average level of concentration for all EU countries. In Poland, in 2015, the CR₄ indicator was around 41%, while the average value of this indicator for the EU countries was around 70%. So far, there has been no comprehensive analysis of the Polish audit services market in the relevant literature. This article seeks to fill a research gap in this respect.

Budżetowanie kosztów pracy jako narzędzie controllingu personalnego

LENA GRZESIAK

Streszczenie

Współcześnie specjaliści zarządzania zasobami ludzkimi zyskali miano partnera biznesowego. Rola ta wymaga jednak dobrej znajomości jednostki, by móc nie tylko współtworzyć strategiczne rozwiązania dla pracowników, ale i współuczestniczyć w optymalizacji kosztów pracy. Jedną z możliwości w tym zakresie jest wykorzystanie controllingu personalnego, czyli zaadaptowanego dla funkcji personalnej controllingu. Artykuł dotyczy interdyscyplinarnej i złożonej problematyki z obszaru zarządzania zasobami ludzkimi i rachunkowości. Celem artykułu jest przedstawienie budżetowania kosztów pracy (inaczej to koszty personalne) w kontekście controllingu personalnego, poprzez ukazanie jego istoty oraz kosztów pracy, a także określenie relacji między komórką zajmującą się controllingiem personalnym a komórką zarządzania zasobami ludzkimi. Wnioski wyciągnięte na podstawie krytycznego przeglądu literatury są próbą oceny przydatności budżetowania kosztów personalnych w zarządzaniu oraz zbierają wiedzę na temat budżetowania kosztów pracy. Artykuł może być wskazówką dla badaczy, praktyków oraz dla studentów kierunków ekonomicznych. Zdaniem autorki, budżetowanie kosztów personalnych może mieć kluczowe znaczenie w ich kontrolowaniu.

Abstract

Labour cost budgeting as a tool of personal controlling

Contemporary human resource management specialists have the status of business partners. This role requires sufficient knowledge of the organisation, necessary for the specialists to contribute to the development of strategic solutions and cost optimization through, for instance, personal controlling, i.e. controlling adapted to handle the HRM function. The personnel controlling concept comes with a variety of tools, one of which is the labour cost budgeting. This interdisciplinary article presents the complex matter of human resource management in the context of personnel controlling. In particular, it provides an insight into the nature of personnel controlling and labour costs, and describes how personnel controlling units and HRM units are related to each other. Based on a critical review of the literature (mainly international), the article integrates the knowledge of personnel cost budgeting and attempts to evaluate its usefulness for management purposes. Its conclusions can be used as reference by researchers and practitioners (mainly heads of the personnel function and personnel controlling), as well as by economics students. In the author's opinion, personnel cost budgeting can be a key tool allowing an organisation to control these costs and consequently improving the effectiveness of organisational management.

Wprowadzenie standardu MSSF 16 oraz jego przewidywany wpływ na sytuację majątkową i finansową spółek notowanych na GPW

TOMASZ IWANOWICZ

Streszczenie

Celem niniejszego artykułu jest próba udzielenia odpowiedzi na pytanie, jakie są przewidywane zmiany średnich wartości EBITDA, dźwigni finansowej i sumy bilansowej, które będą miały miejsce po wprowadzeniu MSSF 16 oraz sprawdzenie, czy te zmiany będą jednakowe dla wszystkich spółek – a jeżeli nie, to w jakim stopniu będą od siebie różne. Badanie objęło 172 spółki notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych (GPW) w Warszawie, jednak tylko w przypadku 23% z nich skonsolidowane sprawozdania finansowe zawierały wszystkie istotne informacje niezbędne do przeprowadzenia obliczeń. Obliczenia zostały przeprowadzone na bazie 80 skonsolidowanych sprawozdań finansowych opublikowanych za lata 2015–2016 sporządzonych przez 40 spółek kapitałowych, których akcje były notowane na GPW w Warszawie w momencie prowadzenia badań. Analizę przeprowadzono w podziale na spółki z następujących dziewięciu indeksów WIG: budownictwo, chemia, energia, informatyka, media, motoryzacja, nieruchomości, paliwa oraz spożywczy. W ocenie autora na skutek przeprowadzonych badań udało się określić przewidywane zmiany poziomu EBITDA, dźwigni finansowej oraz sumy bilansowej, jak również przedstawić różnice w kształtowaniu się tych zmian w podziale na spółki z powyższych indeksów.

Abstract

Introduction of IFRS 16 and its expected impact on the financial position of companies listed on the Warsaw Stock Exchange

The purpose of this paper is to answer the question about the expected changes in average EBITDA, financial leverage and total assets value that will take place after the introduction of IFRS 16, and whether these changes will be the same for all companies - and if not, to what extent they will be different. The research was based on the sample of 172 companies listed on the Warsaw Stock Exchange, however, only in the case of 23% of them, the consolidated financial statements contained all the relevant information necessary to carry out the calculations. The calculations were based on 80 consolidated financial statements published for the years 2015-2016 prepared by 40 companies whose shares, at the time of conducting the research, were listed on the Warsaw Stock Exchange. The analysis used a division into companies from the following nine WIG indices: construction, chemistry, energy, IT, media, motorization, real estate, fuels and food. The research allowed a determination of the expected changes in EBITDA, financial leverage and total assets value, and presented differences in these changes between companies from the above indices.

Wpływ MSSF 16 na sytuację finansową i majątkową wybranych spółek z indeksu WIG30

MATEUSZ KRAWCZAK, RENATA DYLAĞ

Streszczenie

Głównym celem artykułu jest ocena wpływu zmian w zakresie raportowania leasingu zgodnie z MSSF 16 na sytuację finansową i majątkową wybranych spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Dla jego realizacji wykorzystano metody badawcze o charakterze jakościowym: analizę naukową literatury przedmiotu oraz analizę międzynarodowych standardów sprawozdawczości dotyczących raportowania leasingu. W części empirycznej przeprowadzono badanie pilotażowe, którego celem była symulacja wpływu kapitalizacji leasingu operacyjnego na wybrane elementy bilansu oraz zmiany rentowności i zadłużenia czterech spółek notowanych na GPW w Warszawie. Wyniki badania wykazują wzrost wartości aktywów i zobowiązań, spadek wyniku finansowego, a także wzrost wskaźników rentowności i zadłużenia. Największe zmiany dotyczyły wskaźnika zadłużenia kapitału własnego oraz zadłużenia aktywów, co potwierdza, że stosowanie MSSF 16 uwidoczni zadłużenie przedsiębiorstw, zwiększając tym samym wiedzę inwestorów na temat rzeczywistego ryzyka, którym spółka jest obciążona. Walorem artykułu jest oryginalność przeprowadzonych badań pilotażowych. Według wiedzy autorów są to pierwsze w Polsce praktyczne pomiary wpływu kapitalizacji leasingu operacyjnego na zmianę rentowności i zadłużenia raportujących podmiotów.

Abstract

The impact of IFRS 16 on the financial position of selected companies from the WIG30 index

The main purpose of this article is to analyze the impact of changes in accounting for leases, defined in IFRS 16, on the financial situation of selected Polish entities listed on the Warsaw Stock Exchange. The following qualitative research methods were used to accomplish the goal: analysis of the literature of the subject and analysis of international reporting standards regarding accounting for leases. In the empirical part of the article, a simulation was carried out. It analyzed the impact of capitalization of operating lease on the selected parts of the balance sheet and changes in profitability of four entities listed on the Warsaw Stock Exchange. The results of empirical research indicate an increase in the value of assets and liabilities, a decline in the financial results, and an increase in profitability and debt ratios. The largest changes pertained to the equity and asset debt ratio, which confirms that the application of IFRS 16 will show corporate indebtedness, thus increasing investors' knowledge of the actual risk with which the company is burdened. The main value of this article is the originality of the pilot study carried out. To the best of the authors' knowledge, these are the first practical measurements of the impact of capitalization of operating lease on the changes in profitability and indebtedness of the reporting entities.

Ocena porównywalności informacji w sprawozdaniach z wyniku i pozostałych całkowitych dochodów na przykładzie spółek objętych indeksem WIG30

EDYTA ŁAZAROWICZ

Streszczenie

Celem artykułu jest analiza i ocena porównywalności struktury i treści sprawozdania z wyniku i pozostałych całkowitych dochodów spółek giełdowych objętych indeksem WIG30 (z wyłączeniem spółek z sektora finansowego i spółek zagranicznych, siedziba poza terytorium Polski) oraz wskazanie rozwiązań, które zwiększyłyby tę porównywalność. Analizie poddano 21 sprawozdań finansowych za 2016 rok. Zastosowano dwie metody badawcze: analizę literatury przedmiotu oraz analizę treści sprawozdań finansowych. Wszystkie spółki stosujące wariant kalkulacyjny kosztów (prawie 75% badanych spółek) ustalały zysk brutto ze sprzedaży. Jednakże zaobserwowano różnice w ustalaniu kosztu własnego sprzedaży. Większość spółek prezentowało też inne wyniki cząstkowe, które nie są wymagane przez MSR 1 – zysk/stratę operacyjną i zysk/stratę przed opodatkowaniem. W przypadku klasyfikacji kosztów według rodzaju spółki stosowały generalnie taki sam podział, jak w ustawie o rachunkowości. IASB powinna rozważyć, czy nie narzucić spółkom ujawniania dodatkowych wyników cząstkowych, które obecnie są już ujawniane przez wiele spółek na świecie (w tym w Polsce), z jednoczesnym określeniem sposobu ich ustalania. Ponadto w celu zwiększenia porównywalności tego sprawozdania należałoby rozważyć, czy nie wprowadzić bardziej szczegółowych uregulowań w zakresie klasyfikacji kosztów

według rodzaju oraz miejsca prezentacji pozycji *Udział w wyniku jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć*, bo – jak wynika z badań zagranicznych – istnieje w tym zakresie brak spójności na poziomie globalnym. Wyniki niniejszego badania mogą być przydatne w prowadzonych obecnie przez IASB pracach nad zmianami struktury i treści sprawozdania z wyniku i pozostałych całkowitych dochodów w celu zwiększenia jego porównywalności. Ponadto w Polsce dotychczasowe badania odnośnie do struktury i treści sprawozdania z wyniku i pozostałych całkowitych dochodów dotyczyły w głównie całkowitych dochodów, z pominięciem rachunku zysków i strat.

Abstract

Evaluation of information in the statements of profit or loss and other comprehensive income of WIG30 companies

The aim of the article is to analyze and assess the comparability of the structure and content of statements of profit or loss and other comprehensive income of listed companies included in the WIG30 index (excluding financial institutions and foreign companies) and to propose some solutions to increase comparability. 21-financial statements for 2016 were analyzed. Two research methods were used: literature review and analysis of the content of financial statements. All companies presented gross profit subtotal, which classified expenses by function in the statement of profit or loss and other comprehensive income (almost 75% of analyzed companies). However, some differences were observed in the calculation of that subtotal. The majority of the companies also presented other subtotals which are not required by IAS 1 – an operating profit subtotal and profit before tax subtotal. Generally all companies classified expenses by nature in the manner prescribed in the Polish Accounting Act. IASB should consider a requirement that companies present more additional subtotals in the statement of profit or loss and other comprehensive income, and should also prescribe the way of its calculation because many companies in the world (including Poland) present such subtotals. Moreover, in order to increase comparability of this statement, it might be advisable to introduce more detailed regulations concerning classification of expenses by nature and the place of presentation of the item *Share of result of associates and joint ventures*, because as some research indicates there are inconsistencies at the global scale. The findings of this research can be useful for the IASB work on changes in the structure and content of the statement of profit or loss and other comprehensive income to increase its comparability. Moreover, in Poland, previous research concerning the structure and content of the statement of profit or loss and other comprehensive income mainly focused on other comprehensive income rather than profit or loss.

Pomiar i wycena dokonań pozaprodukcyjnych funkcji lasu w systemie rachunkowości – wybrane elementy

BEATA SADOWSKA, PIOTR SZCZYPA

Streszczenie

Lasy, dzięki wniesionej pracy człowieka wykorzystującej naturalne siły przyrody na potrzeby społeczeństwa, stały się nierozłącznym elementem współczesnej i przyszłej cywilizacji. Ważnym zadaniem wielofunkcyjnej gospodarki leśnej jest

łagodzenie i unikanie konfliktów między różnymi funkcjami lasów (produkcyjnymi i pozaprodukcyjnymi), oraz wzgląd na ich komplementarny charakter. Znaczenie funkcji pozaprodukcyjnych lasu stale rośnie, do tego stopnia, że niektórzy pracownicy nauki i praktycy próbując wyrazić je w mierniku pieniężnym, dochodzą do wniosku, że ich wartość od kilku do kilkunastu razy przewyższa wartość efektów funkcji produkcyjnych. Celem artykułu jest przedstawienie metod wyceny pozaprodukcyjnych funkcji lasu praktykowanych i możliwych do zastosowania w gospodarce leśnej, a także zidentyfikowanie (na poziomie ogólnym) narzędzi rachunkowości, które wspomogą proces pomiaru i wyceny pozaprodukcyjnych funkcji lasu oraz zasilą informacyjnie procesy decyzyjne kadry menedżerskie Lasów Państwowych. W opracowaniu przyjęto hipotezę: „Dotychczasowe rozwiązania z zakresu pomiaru i wyceny pozaprodukcyjnych funkcji lasu w ramach systemu rachunkowości są niewystarczające jako źródło informacji dla interesariuszy Lasów Polskich”. Wykorzystując analizę piśmiennictwa z zakresu rachunkowości oraz krajowe i międzynarodowe regulacje z zakresu pomiaru i wyceny w systemie rachunkowości, metodę indukcji i dedukcji, doświadczenia własne autorów i informacje zgromadzone w trakcie przeprowadzonych wywiadów, hipoteza została zweryfikowana pozytywnie.

Abstract

Measurement and valuation of non-productive functions of forest in the accounting system – selected features

Forest brought through human work that uses the natural forces of nature for the needs of society has become an inseparable part of the present and future of civilization. An important task of multifunctional forest management is to mitigate and avoid conflicts between the different functions of forests (productive and non-productive), and consideration of their complementary nature. The importance of non-production functions of forests is growing steadily, to the point that some academics and practitioners are trying to express them in money. They conclude that their value is several (or more) times higher than the value of the effects of production functions. The article aims to (1) present valuation methods for non-productive forest functions that are practiced and can be used in forest management; (2) identify accounting-tools that will support the measurement and valuation of non-production forest functions and provide information for decision-making processes for the management staff of the State Forests. For the purposes of this study the following hypothesis was made: *"Previous solutions in the field of measurement and valuation of non-production forest functions within the accounting system are insufficient as a source of information for stakeholders of the Polish Forests"*. On the basis of analysis of accounting literature and national and international regulations in the field of measurement and valuation in the accounting system, the method of induction and deduction, the authors' experience, and information gathered during interviews, the hypothesis has been verified.

Zarządzanie bezpieczeństwem zasobów informatycznych rachunkowości w polskich jednostkach – wyniki badań

ELŻBIETA IZABELA SZCZEPANKIEWICZ

Streszczenie

Współczesne funkcjonowanie jednostek w cyberprzestrzeni pokazuje, że IT, pozwalając na nieograniczone możliwości prowadzenia biznesu i rozwoju organizacyjnego, wnosi większą liczbę wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń w obszarze zapewnienia bezpieczeństwa zasobów informatycznych rachunkowości. Celem artykułu jest diagnoza aktualnego poziomu zapewnienia bezpieczeństwa zasobów informatycznych rachunkowości w polskich jednostkach gospodarczych. W artykule przyjęto dwie hipotezy badawcze. Pierwsza stanowi, że poziom zapewnienia bezpieczeństwa zasobów informatycznych rachunkowości w różnych grupach jednostek może się znacznie różnić, pomimo że wszystkie jednostki powinny w takim samym sposób stosować się do wymogów ustawy o rachunkowości w przedmiotowym zakresie badania. Ujawnione różnice mogą wynikać z wpływu dodatkowych regulacji sektorowych. Druga zaś, że w sektorze firm prywatnych tylko biura rachunkowe i firmy audytorskie bardziej restrykcyjnie niż inne małe i średnie firmy przestrzegają przepisów dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa zasobów informatycznych rachunkowości, co wiąże się z poczuciem odpowiedzialności wobec klientów. W artykule określono podstawowe uwarunkowania funkcjonowania rachunkowości jednostek w trzech wymiarach cyberprzestrzeni. Następnie zaprezentowano wyniki badań empirycznych na temat zapewnienia bezpieczeństwa informatycznego w jednostkach gospodarczych w kontekście funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w obszarze rachunkowości i wypełnienia wymogów ustawy o rachunkowości. Wyniki badań pokazują, w jaki sposób kierownictwo badanych jednostek kształtuje podstawowe elementy środowiska wewnętrznego, procesy komunikacji wewnętrznej i kontroli w zakresie zapewnienia ochrony zasobów informatycznych. Badania prezentują również podejście kierownictwa jednostek do różnych aspektów zarządzania ryzykiem informatycznym oraz stosowania procedur organizacyjno-administracyjnych, zabezpieczeń fizyczno-technicznych i programowych w środowisku informatycznym rachunkowości. Problemy analizowane w artykule rozpoczynają dyskusję naukową, która powinna prowadzić do opracowywania modeli teoretycznych, wskazywania skutecznych metod i narzędzi, a także wskazywania odpowiednich inicjatyw legislacyjnych. Metody badawcze wykorzystane w opracowaniu to analiza piśmiennictwa oraz regulacji w przedmiotowym zakresie, analiza wyników badań ankietowych, dedukcja i wnioskowanie.

Abstract

Management of accounting information resources security in Polish entities – study results

The presence of contemporary entities in the cyber-space shows that IT offers unlimited possibilities of running a business and developing an organisation. On the other hand, it involves a greater number of internal and external threats in the area of accounting information resources security. The objective of the paper is to diagnose the current level of accounting information resources security (AIRS) assurance in Polish business entities. The paper analyses two research hypothe-

ses. In accordance with the first one, the AIRS assurance level in various entity groups may be different, even though all entities should have implemented the same requirements of the Accounting Act in the analyzed area. The identified differences may result from the effect of additional, industry-specific regulations. The other hypothesis claims that in the private business area, accounting and auditing companies adhere to AIRS regulations more strictly than other small and medium enterprises. The paper defines the fundamental factors affecting the functioning of corporate accounting systems in the three dimensions of the cyberspace. Subsequently, the author presents the results of empirical research on how corporate information security is ensured in the context of internal accounting control systems and the requirements of the Polish Accounting Act. The results of the empirical research show how the management of the analysed entities crafts the basic elements of their internal environment as well as internal communication and control processes connected with ensuring information resources security. The results also show the management's approach to various aspects of risk management of accounting information resources security, as well as to adherence to organisational and administrative procedures, and to hardware and software safeguards in the IT environment of the accounting system. The issues analysed in the present paper open a scholarly discussion that should lead to the development of theoretical models, recommendation of efficient methods and tools, as well as indication of adequate legislative initiatives. Research methods used by the author include analysis of literature and legislation, analysis of survey results, deduction and inference.

Sprawozdawczość finansowa państwowych przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce w latach 50. XX wieku

ALEKSANDRA BANASZKIEWICZ

Streszczenie

W latach 50. XX wieku polska rachunkowość znalazła się pod silnym wpływem rachunkowości Związku Radzieckiego. Wyrazem tego stanu rzeczy były między innymi kolejne reformy polskiego jednolitego planu kont, który docelowo został zastąpiony ramowymi planami kont. Wprowadzenie ramowych planów kont pociągnęło za sobą gruntowną przebudowę sprawozdawczości finansowej. Celem artykułu jest charakterystyka sprawozdawczości finansowej, która obowiązywała w latach 50. ubiegłego wieku państwowe przedsiębiorstwa przemysłowe. Tłem dla przedstawienia jej podstawowych cech i wybranych elementów jest krótka prezentacja rachunkowości omawianego okresu, w skład której wchodzi omówienie ramowych planów kont. Praca została napisana na podstawie przeprowadzonych badania literatury przedmiotu – książek i artykułów wydanych przede wszystkim w latach 50. ubiegłego stulecia, w szczególności takich autorów jak: Stanisław Skrzywan, Edward Wojciechowski oraz Eufemiusz Terebucha. Dokumenty sprawozdawczości finansowej stanowiły podstawę sprawowania kontroli nad wykorzystaniem środków państwowych, wykonaniem zadań planowych oraz przebiegiem i wzrostem akumulacji, mającej miejsce w danej jednostce gospodarczej.

Abstract

Financial reporting of state-owned industrial enterprises in Poland in the 1950s

In the 1950s, Polish accounting was strongly influenced by the accounting system of the Soviet Union. An expression of this state of affairs were, among others, the successive reforms of the Polish uniform chart of accounts, which was eventually replaced by the framework plans of accounts. The introduction of framework charts of accounts entailed a thorough reconstruction of financial reporting. The purpose of the article is characterization of financial reporting of state-owned industrial enterprises, which was in force in the 1950s. The background for the presentation of its basic features and selected elements is provided by a short description of the accounting system in the discussed period, including the framework charts of accounts. The article was written on the basis of a review of books and articles published mainly in the 1950s, in particular by authors such as Stanisław Skrzywan, Edward Wojciechowski and Eufemiusz Terebucha. Financial reporting documents formed the basis for exercising control over the use of state funds, performing planned tasks and the course and increase of accumulation taking place in a given economic unit.

Rachunkowość w Polsce w okresie gospodarki centralnie planowanej – historia mówiona

ANNA KARMAŃSKA

Streszczenie

W niniejszym artykule zaprezentowano przede wszystkim relację z wywiadu przeprowadzonego z dr. Zdzisławem Fedakiem, uczestnikiem prac nad rozwiązaniami systemowymi rachunkowości w Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej (PRL), a – obecnie – animatorem doskonalenia polskiej praktyki rachunkowości w warunkach gospodarki rynkowej. Bezpośrednią przesłanką tej publikacji jest przyczynienie się do wypełnienia luki w zakresie prezentacji uwarunkowań i specyfiki cech rachunkowości w Polsce z okresu gospodarki nierynkowej, z odwołaniem się do wiedzy i doświadczeń osób dobrze znających *status quo* w tym obszarze. Tekst wpisuje się w nurt dokumentowania historii rachunkowości przy zastosowaniu metody badawczej znanej jako historia mówiona (*oral history*).

Abstract

Accountancy in Poland in the period of centrally planned economy – oral history

This article presents an account of an interview with Zdzisław Fedak, PhD, who participated in the work on the systemic solutions in accounting in the People's Republic of Poland (PRL), and currently is an animator of improvements in Polish accounting practice in the conditions of market economy. The basic reason for this publication is the need to fill the gap in the picture of the determinants and characteristics of accountancy in Poland in the period of non-market economy, taking advantage of the expertise and experience of people knowing the status quo in this area.

This text is part of the trend to document the history of accountancy by means of a research method known as oral history.

„Miesięcznik dla buchalteryi” – pierwsze polskie czasopismo fachowe z zakresu księgowości

ANNA OLEWNIK

Streszczenie

Celem artykułu jest prezentacja pierwszego polskiego czasopisma fachowego z zakresu księgowości wydawanego we Lwowie w XIX wieku, które stanowiło źródło wiedzy dla ówczesnych księgowych. Jako metodę badawczą zastosowano krytyczną analizę materiałów źródłowych i literatury przedmiotowej. W artykule scharakteryzowano układ, strukturę oraz treść czasopisma w podziale na tematykę księgową i umiejętności handlowe. Analiza tematyki poszczególnych publikacji pozwoliła na określenie problematycznych zagadnień z zakresu księgowości ówczesnego okresu oraz grupy odbiorców periodyku. Treść miesięcznika jest rozważana w powiązaniu ze zmianami sytuacji społeczno-gospodarczej regionu galicyjskiego na przełomie XIX i XX wieku.

Abstract

„Miesięcznik dla buchalteryi” – the first Polish professional journal in the field of bookkeeping

The aim of the article is to present the first Polish professional journal in the field of bookkeeping published in Lviv in the 19th century, which was the source of knowledge for the accountants of that time. As a research method, critical analysis of source materials and literature of the subject has been used. The article discusses the layout, structure and content of the journal, making a division into two sections: bookkeeping and trade skills. Analysis of chosen articles allows identification of accounting issues addressed in that period and the recipients of the journal. The content of the journal is discussed in the context of socio-economic changes in Galicia at the turn of the 19th century.

Sprawozdanie z VI i VII Seminarium Naukowego Komisji Nauki Rachunkowości Polskiej Akademii Nauk

LENA GRZESIAK, PRZEMYSŁAW KABALSKI

Streszczenie

Opracowanie zawiera relacje z dwóch wydarzeń naukowych zorganizowanych w ramach obchodów 70-lecia Katedry Rachunkowości Uniwersytetu Łódzkiego. Pierwszym wydarzeniem było VI Seminarium Komisji Nauki Rachunkowości Polskiej Akademii Nauk Oddział w Łodzi pt. „Historia rachunkowości”, drugim zaś VII Seminarium Komisji Nauki Rachunkowości Polskiej Akademii Nauk Oddział w Łodzi pt. „Behawioralne aspekty rachunkowości”.

Summary
Report on the 6th and 7th Seminars of the Accounting Science
Committee of the Polish Academy of Sciences

The study provides an account of two scientific events organized as part of the celebrations of the 70th anniversary of the Accounting Department at the University of Lodz. The first event was the 6th Seminar of the Accounting Science Committee of the Polish Academy of Sciences, Branch in Lodz, entitled "Accountancy history", the second one - the 7th Seminar of the Accounting Science Committee of the Polish Academy of Sciences, Branch in Lodz, entitled "Behavioral aspects of accounting".